

PERUSTELUMUISTIO

PÄIJÄT-HÄMEEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄN PERUSSOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

Yleistä

Jäsenkunnalla tarkoitetaan kuntayhtymän jäsenenä olevia kuntia. Perusturvapiirillä tarkoitetaan kuntien yhteistoiminnassa muodostamia palvelujen järjestämis- ja tilaajayhteenliittymiä.

2 § Tehtävät

Sosiaali- ja terveysyhtymällä on kolme toimialaa. Sosiaali- ja terveysyhtymällä on erikoissairaanhoitolakiin perustuva tehtävä järjestää alueellaan jäsenkuntien puolesta laissa säädetty erikoissairaanhoito (erikoissairaanhoidon toimiala). Erikoissairaanhoitolain mukaan kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin. Lähtökohtana on, että kaikki nykyiset sairaanhoitopiirin jäsenkunnat kuuluvat Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään ja hankkivat erikoissairaanhoidon palvelut sosiaali- ja terveysyhtymältä.

Toinen perussopimuksessa määritelty toimiala on sosiaali- ja perusterveydenhuollon toimiala. Kunta voi päätöksellään ja kuntayhtymän kanssa tehtävän sopimuksen perusteella antaa sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon tehtävien hoitamisen sosiaali- ja terveysyhtymälle. Järjestämisvastuu, joka on määritelty perusterveydenhuollon osalta kansanterveyslaissa ja sosiaalihuollon osalta sosiaalitoimen järjestämistä koskevassa lainsäädännössä, säilyy myös näiltä osin viime kädessä kunnilla. Periaatteena on, että siirto koskee kaikkea lakisääteistä perusterveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon sisältyvää toimintaa.

Kolmas toimiala on ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon toimiala, jonka tehtävien hoitamisen kunta voi myös antaa sosiaali- ja terveysyhtymälle samalla tavoin kuin sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon tehtävät. Lakisääteiset tehtävät on määritelty ensisijaisesti terveydensuojelulaissa ja eläinlääkintähuoltolaissa.

Mikäli kunta tekee päätöksen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon tai eläinlääkintähuollon tehtävien antamisesta sosiaali- ja terveysyhtymän hoidettavaksi, on kyse sellaisen toiminnallisen kokonaisuuden luovuttamisesta, joka täyttää liikkeen luovutuksen ehdot.

Edellä mainittujen toimialojen lakisääteiset tehtävät on määritelty mm. seuraavissa laeissa:

- kansanterveyslaki (66/1972)
- erikoissairaanhoitolaki (1062/1989)
- mielenterveyslaki (1116/1990)
- tartuntatautilaki (583/1986)

- terveysuojelulaki (763/1994)
- sosiaalihuoltolaki (710/1982)
- lastensuojelulaki (683/1983)
- päihdehuoltolaki (41/1986)
- toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettu laki (693/1976)
- elintarvikelaki (361/1995)
- eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annettu laki (1195/1996)
- kemikaalilaki (744/1989)
- tuoteturvallisuuslaki (914/1986)
- eläinlääkintähuoltolaki (685/1990)
- eläinsuojelulaki (247/1996)
- isyyslaki (700/1975)
- laki isyyslain voimaannpanosta (701/1975)
- vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettu laki (380/1987)
- kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977)

Toiminnan taloudelliset vaikutukset kohdistetaan ao. toimialaan, minkä mukaisesti myös yhtymän menojen, tulojen ja vastuiden tilinpito on järjestetty.

Ne yhteiset tehtävät, jotka palvelevat kaikkia toimialoja ja muut tehtävät, jotka eivät lakisääteisesti tai luonteensa puolesta kuulu sosiaali- ja perusterveydenhuollon tai ympäristöterveydenhuollon toimialaan, kuuluvat erikoissairaanhoidon toimialaan. Yhteisistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset kohdennetaan eri toimialoille ja yksiköille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Kunta- ja palvelurakennemuutostusta koskevan lain (169/2007) 6 §:n 2 momentin 1. kohdan mukaan erikoissairaanhoidon mukaisen kuntayhtymän tulee kuntien osoittamassa laajuudessa vastata palveluista, joista säädetään erikoissairaanhoidolaissa ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa. Päijät-Hämeen kunnat ovat menossa mukaan Eteva kuntayhtymään, johon yhdistetään Pääjärven kuntayhtymä ja Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymä. Perussopimukseen lisätään kohta, jonka mukaan Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä järjestää kehitysvammaisten erityishuoltopalveluja ja voi tehdä sopimuksen näiden palvelujen toteuttamisesta Eteva kuntayhtymän kanssa.

Hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1019/2004) 7 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja sen alueen kuntien on laadittava yhteistyössä terveydenhuollon palvelujen järjestämissuunnitelma, jossa huomioidaan myös sosiaalihuollon palveluiden järjestäminen. Perussopimukseen on sisällytetty sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämissuunnitelmaa koskeva kohta. Järjestämissuunnitelmalla voidaan yhteen sovittaa palveluiden järjestämistä myös niiden kuntien osalta, jotka eivät ole siirtäneet sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä sosiaali- ja terveysyhtymälle.

Kuntayhtymän yhtymähallinto voi avustaa jäsenkuntia ja perusturvapiirejä palvelujen tilaajatoiminnassa siltä osin kuin jäsenkunnat ja perusturvapiirit ovat asiasta sopineet yhtymähallinnon kanssa.

Kuntayhtymän tehtävänä on palveluja tarjotessaan palvella ensisijaisesti jäsenkuntien tarpeita. Muille kuin jäsenkunnille ja perusturvapiireille tarjottavien palvelujen myyntitulojen tulee kattaa myytyjen palvelujen kustannukset ja lisäksi myynnistä on pyrittävä saamaan katetta.

Niiden tehtävien osalta, jotka kunnat ovat antaneet sosiaali- ja terveysyhtymän hoitettavaksi, sosiaali- ja terveysyhtymä voi tuottaa palvelut itse tai hankkia ne ostopalveluna samalla tavoin kuin erikoissairaanhoidon palvelut.

Merkittävien koko kuntayhtymää koskevien kehittämishankkeiden asettamisen valmistelu suoritetaan kuntayhtymän ja jäsenkuntien sekä perusturvapiirien yhteisen valmisteluryhmän toimesta. Ryhmässä on edustus kuntayhtymästä ja jäsenkunnista sekä perusturvapiireistä (Lahti ja Heinola sekä Läntinen perusturvapiiri ja peruspalvelukeskus).

5 §

Peruspääoma

Valtuuston päätöksellä voidaan ottaa käyttöön peruspääomalle maksettava korko. Peruspääomalle maksettu korko on perusteltua silloin kun muut kuin jäsenkunnat käyttävät palveluja merkittävästi.

6 §

Jäsenkuntien osuudet varoihin ja vastuu veloista

Yhtymän toimialojen laajennettua 1.1.2007 alkaen peruspääoman jäsenkuntaosuudet säilyivät entisellään, koska muiden toimialojen palveluita hankkivilta kunnilta ei siirtynyt omaisuutta yhtymälle eikä näin peruspääoma lisääntynyt.

Koska jäsenkunnat ovat eri tavalla mukana kuntayhtymän muilla kuin erikoissairaanhoidon toimialalla on perusteltua, että yhtymän varoissa ja vastuissa tapahtuvat muutokset huomioidaan 1.1.2007 alkaen yhtymän toimialoittain.

Jäsenkunnan osuus kuntayhtymän varoihin sekä vastuu veloista ja velvoitteista määräytyvät peruspääoman jäsenkuntaosuuksien suhteessa toimialoittain.

8 §

Äänivalta

Peruspääomaan, jonka pääomaosuuksien suhteen mukaan määräytyy valtuuston äänimäärä jäsenkuntien kesken, sisältyy jäsenkunnittain kaikkien toimialojen yhteenlaskettu peruspääoma. Myös vain rajattua toimialaa koskevassa päätöksenteossa äänimäärät päätöksentekoon osallistuvien jäsenkuntien kesken määräytyvät yhteenlasketun peruspääoman pääomaosuuksien suhteessa.

Kun osa kunnista on antanut sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja ympäristöterveydenhuollon palveluiden hoitamisen sosiaali- ja terveysyhtymälle ja osalle kunnista yhtymä järjestää vain erikoissairaanhoidon palvelut, on tämä otettava huomioon äänimäärän jakautumisessa. Silloin kun valtuustossa käsitellään sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon tai ympäristöterveydenhuollon asioita, edustajat niistä kunnista, jotka eivät ole antaneet näiden tehtävien hoitamista sosiaali- ja terveysyhtymän vastuulle, eivät ota osaa päätöksentekoon. Jotta päätöksentekojärjestelmä säilyy mahdollisimman selkeänä, tulee tämä ottaa huomioon mm. talousarvion rakenteessa.

Yhteiset toiminnot kuuluvat erikoissairaanhoidon toimialaan, jolloin päätöksentekoon osallistuvat kaikkien kuntien edustajat.

Kun hallitus vastaa kuntayhtymän operatiivisesta johtamisesta ja edustaa kuntayhtymää, ei äänimäärää koskevaa säännöstä sovelleta hallituksen päätöksenteossa.

9 §

Päätösvaltaisuus

Silloin kun päätöksentekoon osallistuu vain osa jäsenkunnista, tämä tulee huomioida myös valtuuston päätösvaltaisuuden määrittelyssä. Periaate on, että vähintään puolet niistä kunnista on edustettuina, joita päätöksenteko koskee ja, että niiden edustajat edustavat vähintään kaksi kolmannesta näiden kuntien yhteenlasketusta äänimäärästä.

10 §

Valtuuston tehtävät

Uutena lisätty jo hallintosäännössä aiemmin määritelty alueellisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelman hyväksyminen sekä osakeyhtiöiden perustaminen yhtymän toimintojen hoitamiseen. Lisäksi lisätty aiemminkin valtuuston päätäntävaltaan kuuluvia asioita: johtosääntöjen, tarkastussäännön ja talousarvio muutosten hyväksyminen.

Valtuustossa käsiteltäväksi tulevien jäsenkuntien kannalta merkittävien asioiden valmisteluun osallistuvat kuntayhtymän organisaation lisäksi myös jäsenkunnat. Jäsenkunnat osoittavat tarpeen mukaan myös henkilöresursseja valmistelutyöhön. Yhteisen valmistelun järjestämisestä sovitaan tämän perustelumuistion 14 §:n kohdassa todetuissa jäsenkuntien kunnanjohtajien ja kuntayhtymän johtajan yhteisissä kokouksissa ja siitä otetaan tarvittaessa määräyksiä yhtymän hallintosääntöön.

11 §

Hallitus

Hallituksen toimikausi muuttuu aiemmasta neljästä vuodesta kahdeksi vuodeksi. Nykyinen hallitus jatkaa toimikautensa eli vaalikauden 2005-2008 loppuun.

12 §

Hallituksen tehtävät

Ainakin kansanterveyslakiin, sosiaalihuoltolakiin ja terveydensuojelulakiin sisältyy säännöksiä, joiden mukaan tietyt asiat on käsiteltävä monijäsenisessä toimitelmassa. Kyse on useimmiten yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvästä päätöksenteosta. Siltä osin kuin kunnat ovat antaneet perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon tai ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisen sosiaali- ja terveysyhtymälle, sosiaali- ja terveysyhtymässä tulee olla monijäseninen toimielin, joka käsittelee näiden kuntien osalta ne tehtävät, jotka tulee käsitellä monijäsenisessä toimitelmassa. Erillistä lautakuntaa ei esitetä perustettavaksi, vaan asiat käsitellään hallituksen jaostossa. Jaoston tehtäviä ja kokoonpanoa koskevat tarkemmat määräykset sisällytetään johto-/hallintosääntöön. Jaoston kokoonpanossa tulee huomioida edustus niistä kunnista, jotka ovat siirtäneet em. tehtäviä yhtymän hoidettavaksi tehtävien laajuuden mukaisesti.

14 §

Talousarvio- ja suunnitelma

Talousarvio perustuu jäsenkuntien ja perusturvapiirien kanssa tehtyihin palvelusopimuksiin sekä mahdollisiin myyntisopimuksiin palvelujen myynnistä muille kuin jäsenkunnille ja perusturvapiireille.

Kuntayhtymän ja jäsenkuntien sekä perusturvapiirien toimintaa ja toiminnan rahoitusta koordinoi ja sovittaa yhteen jäsenkuntien kuntajohtajien ja kuntayhtymän johtajan yhteiset kokoukset. Näitä kokouksia pidetään tarpeen mukaan sekä kuntayhtymän johtajan että kuntajohtajien aloitteesta, kuitenkin vähintään kerran vuodessa ennen jäsenkuntien ja kuntayhtymän seuraavan vuoden talousarvioehdotusten laadintaa.

Talousarvio ja –suunnitelma sisältää kuntalain 65 §:n mukaiset käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosat.

Kuntayhtymä raportoi toiminnastaan ja taloudestaan jäsenkunnille neljännesvuosittain. Puolivuosiraportti sisältää tuloslaskelman, rahoituslaskelman, käyttötalous- ja investointiosien toteutumisen lisäksi toiminnallisen katsauksen.

18 §

Jäsenkunnilta perittävät palvelumaksut

Kuntayhtymän toiminnan laajuuden lähtökohtana on kuntayhtymän ja sen jäsenkuntien ja perusturvapiirien kesken vuosittain tehtävät palvelusopimukset, minkä mukaisesti laaditaan myös kuntayhtymän talousarvio. Palvelusopimuksissa sovitaan mm. palvelujen määristä, laadusta ja hinnoittelusta. Tavoitteena on mahdollisimman nopeasti ottaa hinnoittelussa käyttöön palvelujen yksikköhinnat sitä mukaa kun yhtymä on tuotteistanut palvelunsa ja niille on määritelty yksikköhinnat. Kuntayhtymä laskuttaa jäsenkuntia niille hoitamistaan palveluista kuntayhtymän ja jäsenkunnan tai perusturvapiirin välisen palvelusopimuksen mukaisesti. Palvelusopimukseen voidaan vuoden aikana tehdä kuntayhtymän ja jäsenkunnan tai perusturvapiirin yhteisesti sopimia muutoksia, jolloin laskutuksen perusteena on muutettu palvelusopimus.

Jos palvelusopimusten toteuttamisessa on nähtävissä, että on syntymässä merkittävää poikkeamaa hyväksytyyn palvelusopimukseen nähden, on kuntayhtymän järjestettävä jäsenkunnan tai perusturvapiirin kanssa viipymättä neuvottelu palvelusopimuksen mahdollisesta tarkistamisesta. Ensisijaisena tavoitteena on, että mahdolliset ylitykset ja alitukset voidaan tasata palvelusopimusvuoden aikana.

Mikäli jäsenkunnan tai perusturvapiirin palvelujen käyttö ylittää palvelusopimuksessa määritellyn tason, sovitaan ylityksen tasaamisesta kuntayhtymän ja jäsenkunnan tai perusturvapiirin välillä niin, että ylityksen edellyttämä sopeutus toimintaan ja palvelusopimukseen toteutetaan ylitysvuotta seuraavien kolmen vuoden aikana. Vastaavalla tavalla sovitaan ylityksen tasaamisesta, jos kuntayhtymä ylittää palvelusopimuksessa sovitun menomäärän. Jos käyttö alittaa palvelusopimuksessa määritellyn tason, sovitaan alituksen tasaamisesta niin, että alituksen edellyttämä sopeutus toimintaan ja palvelusopimukseen toteutetaan alitusvuotta seuraavien kolmen vuoden aikana. Samoin menetellään, jos kuntayhtymän menot alittavat palvelusopimuksessa sovitun tason. Ylityksen ja alituksen tasausajanjaksoa sovittaessa huomioidaan poikkeaman suuruus suhteessa palvelusopimuksessa hyväksytyyn määrään.

Mikäli jäsenkunnan tai perusturvapiirin käyttö ylittää tai alittaa palvelusopimuksen mukaisen tason ja ylityksen maksuaika tai alituksen palautusaika sovitaan ylitys-/alitusvuoden tilinpäätöksen jälkeiselle ajalle suoritetaan ylityksestä ja alituksesta erikseen sovittavaa korkoa.

Ylityksistä ja alituksista pidetään toimialoittain kuntakohtaista kirjanpitoa.

Jäsenkuntien taloudenhallinnan kannalta palvelusopimukseen perustuva laskutusjärjestelmä mahdollistaa tasaisemman ja tarkemman menokehitysarvioinnin. Kuntayhtymältä tämä laskutusjärjestelmä edellyttää toiminnan sopeuttamista palvelusopimustilanteiden mukaiseksi.

Sosiaali- ja terveystalouden valmistelun yhteydessä on selvitetty mahdollisuutta käyttää asukaslukupohjaista ns. kapitaatiolaskutusta. Järjestelmän mahdollinen käyttöön ottaminen edellyttää lisävalmistelua. Säännös mahdollistaa sen, että asukaslukupohjainen laskutus otetaan käyttöön valtuuston päätöksellä. Käyttöönotto voi koskea joi-tain osa-alueita ja se voi tapahtua portaittain. Säännös mahdollistaa myös muun ko-

konaislaskutuksen käyttöön ottamisen valtuuston päätöksellä. Muut kokonaislaskutusperusteet saattavat tulla kyseeseen erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden toiminnan osalta.

Ennen kuin siirrytään asukaslukupohjaiseen tai muuhun kokonaislaskutukseen, laskutusjärjestelmän käyttöön ottamisesta pyydetään jäsenkuntien lausunnot. Myös uusien maksuperusteiden tulee määräytyä läpinäkyvästi ja olla oikeudenmukaisia jäsenkuntien kesken ja ne tulee hyväksyä laajalla jäsenkuntien yhteisellä näkemyksellä.

19 §

Erityisvelvoitteista ja hoitokustannusten tasauksesta johtuvat erityismaksusuudet

Mikäli erityismaksusuus koskee vain tiettyä toimialaa, kannetaan erityismaksusuus vain niiltä kunnilta, jotka ovat antaneet kyseiseen toimialaan kuuluvat tehtävät sosiaali- ja terveysyhtymän hoidettavaksi.

27 §

Voimaantulo

Muutettu perussopimus tulee voimaan 1.1.2009.